

Beste leerkracht van groep 7 & 8

Binnenkort ga je met je groep naar De Aerdenplaats in Oudebildtzijl.

Met deze lesbrief bereid je de leerlingen voorop dit bezoek.

Bekijk in ieder geval het introductie filmpje dat soundscape-workshopleider Mark Wagenaar maakte.

<https://www.youtube.com/watch?v=5nCX3sbqhmE>

Deze lesbrief kwam tot stand i.s.m.

MEARSLACH
Meartalich, differinsjearre ûnderwiis

THE PRODUCER WORKSHOP

Vorbereiding op het bezoek aan De Aerdenplaats

Maak alvast kennis onze soundscape workshopleider Mark Wagenaar.
Hij neemt jullie mee naar dit bijzondere programma.

<https://www.youtube.com/watch?v=5nCX3sbqhmE>

Vraag 1

In de video was een stilte te horen. Welke geluiden zouden er op dat moment op het wad en op de zeedijk te horen kunnen zijn?

Vraag 2

Waarmee zou je deze geluiden kunnen nabootsen?

Denk aan spullen, dingen, lichaamsdelen die geluid maken.

Vraag 3

deze vraag heeft introductie of toelichting nodig

Wat zouden we kunnen doen met de geluiden die afkomstig zijn van het wad?

Vraag 4

Hoe zou jouw woonplaats klinken als de dijk er niet zou zijn?

TIP: Bekijk ook eens dit filmpje:

[Hoe zou Nederland eruit zien zonder dijken? - YouTube](#)

Waarom gaan we naar de Aerdenplaats?

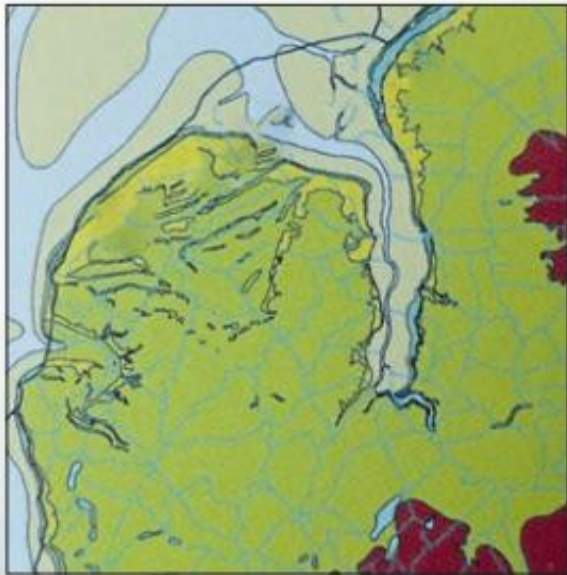
Als je aankomt bij de Aerdenplaats zie je dat de weg en de tuinen aan alle kanten naar beneden lopen. De Aerdenplaats was vroeger een plek waar aarde was opgehoopt, de naam Aerdenplaats zegt het al.

Wat heeft deze bijzondere plaats te maken met wat de Waadhoeke nu is?

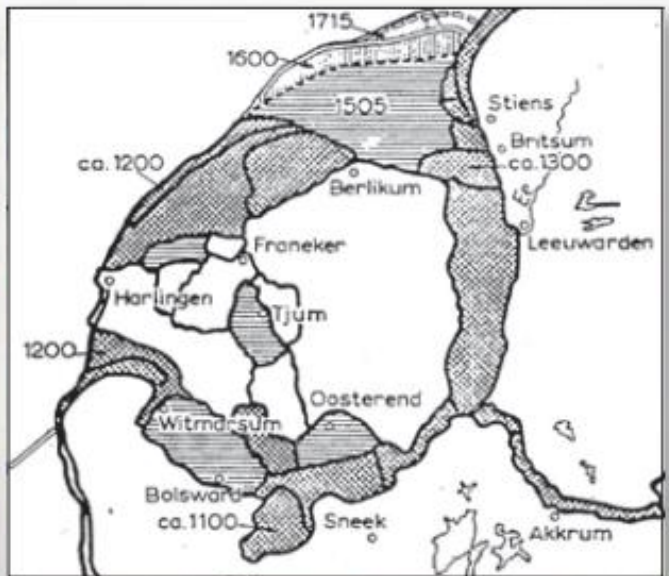
Om dit te begrijpen, nemen we je mee in de geschiedenis

't Bildt, een bijzonder stukje Fryslân De provincie Fryslân

't Bildt heeft er niet altijd uitgezien zoals tegenwoordig. Zo'n 2000 jaar geleden waren er veel stukken land omspoeld door smalle en brede waterpartijen. Bovendien had de zee vrij spel waardoor eb en vloed op veel plaatsen invloed hadden op het landschap. De Middellzee liep dwars door wat nu Fryslân wordt genoemd (figuur 1)

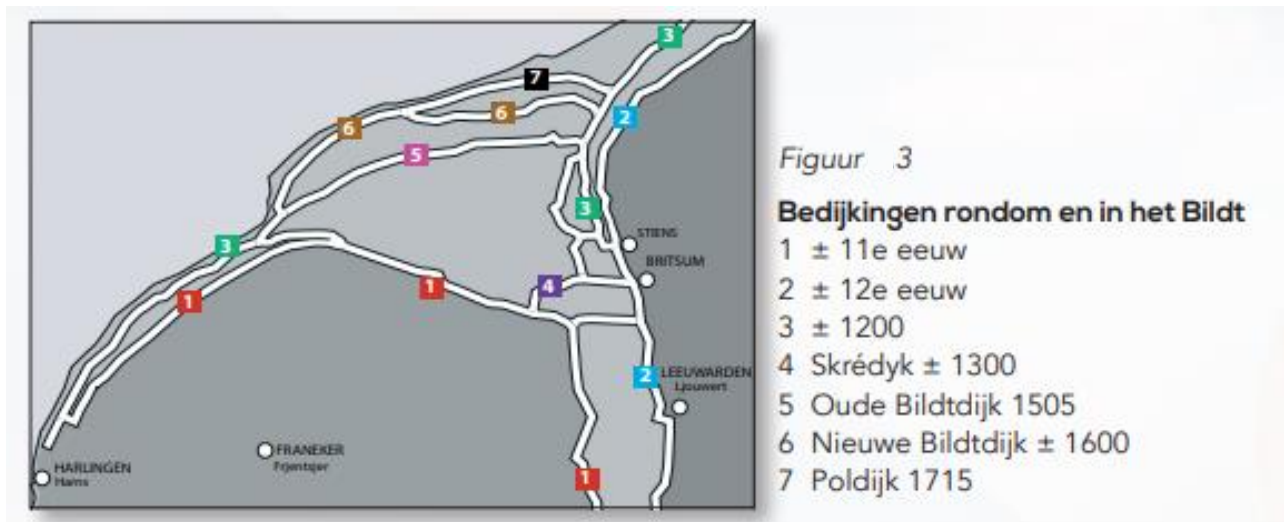

Figuur 1 Fryslân omstreeks het jaar 800

Figuur 2 Bedijkings in de Middellzee

Tussen 800 en 1300 slibde de Middellzee langzamerhand dicht. Stukje bij beetje werd dat gebied ingepolderd. Eerst door het aanleggen van dijkjes om stukjes droogvallend land. Later ook door grotere delen van de Middellzee af te dammen. Figuur 2 geeft enkele van die 'afsluitdijken' aan. Omstreeks 1300 werd de Skrédyk aangelegd. Deze dijk sloot het smalle stuk van de Middellzee af. Ten noorden van deze dijk bleef nog een groot stuk Middellzee open, dat echter ook langzamerhand droogviel. In 1505 heeft men de Oude Bildtdijk aangelegd (figuur 3). Omstreeks 1600 werd door de aanleg van de Nieuwe Bildtdijk weer een aangeslibd gebied ingepolderd. Daarna volgden nog inpolderingen in 1715 en 1754.

Al die ingepolderde gebieden vormden samen Het Bildt. Billen is een ander woord voor opslibben. Bildt betekent dus eigenlijk opgeslibd land. Door opdracht 1 te doen kun je een indruk krijgen van het zware werk dat geleverd is om het land te bedijken. Bovendien hoor je hoe de Bildtse taal is ontstaan.

Verhalen en liederen over het Bildt

Opdracht 1 - Beluister het verhaal van Sonja Nauta. www.mearslach.nl/ontstaanvanhetbildt

Opdracht 2 - Bekijk de film op www.mearslach.nl/itnijelan

Opdracht 3 Hoe of dat Bildts klinkt, kun je horen wanneer je luistert naar het lied van Jan de Vries. www.mearslach.nl/jandevries

Jan de Vries uit Oudebildtzijl is, zoals hij zelf aangeeft een ‘Sanger-Fersyskriver’. En niet zomaar een! Hij schrijft en zingt vooral in het Bildts. Ja, in het Bildts. Het Bildts is één van de talen die ook in Fryslân wordt gesproken, gezongen en geschreven.

Opdracht 4 - Schrijf een verhaal over het Bildt. - Doe dat zo dat het geschikt is voor kinderen uit andere streken die het Bildt bezoeken. - Illustreer je verhaal met tekeningen, foto's en ander materiaal

De Slachtedyk

Tsjintwurdich is Fryslân goed beskerme tsjin de see. Hege diken by de kust fan de Iselmar en de Waadsee lâns soargje der foar dat it lân der net ûnderstrûpt. Dat hat wol ris oars west. Yn it ferline kaam it geregeld foar dat by in swiere stoarm Fryslân foar in grut part ûnder wetter kaam te stean. Sa wiene der yn de jierren 1170, 1532, 1570, 1675 en 1825 grutte oerstreamingen. Troch de krêft fan it wetter waard der in soad fernield. Minsken en fee ferdronken. Omdat seewetter sâlt is duorre it faak jierren foar't men nei sa'n rampjier de grûn wer brûke koe

Dizze foto's litten in stikje fan in seedyk sjen. It is in part fan de Slachtedyk. Eartiids seach de Slachtedyk der hielendal sa út. Hjoed de dei is it grutste part asfaltearre (figuer 8.3). De Slachte begjint by de seedyk by Easterbierrum en kronkelet troch Fryslân sa as op it kaartsje (figuer 8.4) is te sjen. It einpunt is by Raerd. Is it net wat frjemd dat in hiel ein fan de see ôf in seedyk oanlein waard? Ast witte wolst wêrom dat dien is, doch dan opdracht 5

Opdracht 5 - Wennest yn in doarp of stêd yn 'e buert fan de Slachtedyk, jou dyn wenplak dan yn read oan op it kaartsje. Fansels kinst ek oare stêden en doarpen oanjaan. - Meitsje in wurkstikje oer de skiednis fan de Slachtedyk

De slachtedyk